

Zpráva o výkonu regionálních funkcí knihoven v Olomouckém kraji za rok 2020

VĚDECKÁ
KNIHOVNA
V OLOMOUCI

VKOL

1. Úvod

Vědecká knihovna v Olomouci jakožto krajská knihovna Olomouckého kraje na základě § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb zajišťuje mimo jiné i krajskou koordinaci výkonu regionálních funkcí.

Při poskytování regionálních služeb vychází z následujících dokumentů:

- Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace v rámci České republiky z roku 2019.
- Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky.
- Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Olomouckého kraje v letech 2017–2020 z dubna 2017.

Činnosti v oblasti regionálních funkcí v kraji zaštiťuje oddělení regionálních služeb knihovnam Olomouckého kraje. Krajská knihovna je spolu s pověřenými knihovnami garantem plnění cílů regionálních funkcí v Olomouckém kraji.

Pracovníci oddělení plní a koordinují regionální funkce v kraji. Při této své práci spolupracují s pověřenými knihovnami, s Knihovnickým institutem Národní knihovny ČR a Sekcí pro regionální funkce Sdružení knihoven ČR, pravidelně se také účastní porad Sekce vzdělávání SKIP. Mezi hlavní činnosti patří poradenská činnost, metodické návštěvy, aktualizace adresáře knihoven v kraji, budování krajského webového portálu pro knihovníky. Důležitou součástí této činnosti je také organizace odborného vzdělávání knihovníků.

V roce 2020 byly regionální funkce zajišťovány pro 479 obsluhovaných knihoven, což je o 2 knihovny méně než v roce předešlém. V tomto počtu jsou zahrnuty i pověřené knihovny.

Dne 21. 12. 2020 schválilo Zastupitelstvo Olomouckého kraje Zásady pro zajištění a financování výkonu regionálních funkcí knihoven v Olomouckém kraji.

Tato zpráva je zpracována v souladu s Metodickým pokynem MK ČR k zajištění výkonu RF knihoven a jejich koordinaci na území ČR. Údaje a data v ní jsou čerpány ze zpráv a výkazů o výkonu RF v roce 2020 pověřených knihoven v Olomouckém kraji.

Rok 2020 byl pro knihovny, a nejen pro ně, velmi nestandardní. Knihovny v průběhu roku musely omezovat nebo zcela přerušit svoji činnost. To se samozřejmě dotklo a ovlivnilo výkon a četnost jednotlivých regionálních služeb.

2. Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí

V roce 2020 Olomoucký kraj pro zajištění a výkon regionálních funkcí nejprve vyčlenil částku 11 930 000 Kč. Vzhledem k nárůstu tarifních mezd zaměstnanců ve veřejné sféře, ke kterému došlo v průběhu roku, byla částka během roku navýšena ještě o 892 000 Kč. Dohromady tak Olomoucký kraj pro výkon regionálních funkcí poskytl formou dotace 12 822 000 Kč

Dotace byla pověřeným knihovnám poskytnuta na základě Smlouvy o přenesení výkonu regionálních funkcí uzavírané s Vědeckou knihovnou v Olomouci a Smlouvy o poskytnutí dotace, kterou zástupci pověřených knihoven podepsali za přítomnosti hejtmána Olomouckého kraje dne 3. února 2020. Finanční prostředky měly knihovny k dispozici v průběhu března. Částka byla mezi pověřené knihovny rozdělena dle Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven.

Tab. 1: Přehled dotací RF na rok 2020

	2017	2018	2019	2020
Městská knihovna Šumperk	2 014 266	2 166 176	2 254 125	2 443 401
Městské kulturní zařízení Jeseník	596 595	642 050	679 094	726 629
Městská knihovna Prostějov	1 908 087	2 208 838	2 293 655	2 473 975
Knihovna města Olomouce	2 517 426	2 765 938	2 827 246	2 993 894
Městská knihovna Přerov	1 159 448	1 285 827	1 312 387	1 390 702
Městské kulturní zařízení Hranice	628 639	691 135	740 873	799 739
Městská knihovna v Lipníku	520 739	570 036	574 620	645 660
Vědecká knihovna v Olomouci	992 800	1 200 000	1 248 000	1 348 000
Celkem	10 338 000	11 530 000	11 930 000	12 822 000

Tab. 2: Porovnání finančních nákladů na nákup knih, služeb a na mzdy

Náklady na:	2018			2019			2020		
	knihy	mzdy	služby	knihy	mzdy	služby	knihy	mzdy	služby
Šumperk	23,80	35,20	23,49	22,13	35,74	23,59	22,51	36,61	24,51
Jeseník	17,19	46,89	17,76	18,54	46,52	16,79	15,31	47,41	18,85
Prostějov	24,91	52,98	0	21,99	55,89	0	17,44	59,01	0
Olomouc	40,91	23,93	9,00	32,14	29,71	9,75	31,22	31,06	9,05
Přerov	31,44	41,99	7,26	24,81	46,64	7,11	27,81	43,96	7,16
Hranice	18,25	34,64	30,18	16,16	36,32	29,93	18,16	35,20	29,77
Lipník	37,89	20,48	27,37	35,45	21,50	27,15	41,80	16,38	28,99
Celkem % z dotace	29,56	44,47	12,87	25,15	39,77	13,04	24,66	40,33	13,35

3. Obsluhované knihovny

Sít knihoven v Olomouckém kraje lze považovat za stabilní a v posledních letech nedochází k žádným výrazným výkyvům v počtu obsluhovaných knihoven. V roce 2020 bylo obsluhováno 479 knihoven, což je o dvě knihovny méně než v roce předešlém. V průběhu roku 2019 však došlo ke zrušení knihovny v Mezicích a Lhotě nad Moravou. Tato změna byla dlouhodobě plánována, jednalo se o knihovny v místních částech. Čtenáře přebrala mnohem modernější knihovna v Nákle. Tato změna se však promítla až v údajích za rok 2020.

V regionu Přerov stále evidujeme čtyři nezařazené knihovny, které nejsou příjemci regionálních služeb. Těmto knihovnám je pouze zasílána nabídka odborného školení a zpracovávána statistika.

Tab. 3: Počet obsluhovaných knihoven v roce 2020

Region	Celkový počet knihoven	Z toho:		
		profesionálních knihoven	střediskových knihoven	poboček
Šumperk	92	14	7	20
Jeseník	24	6	4	0
Prostějov	111	6	0	13
Olomouc	129	10	4	18
Přerov	59	2	2	0
Hranice	32	2	2	5
Lipník	32	3	3	0
Celkem	479	43	22	56

4. Hodnocení jednotlivých činností regionálních funkcí

4.1. Poradenská, konzultační a metodická činnost

Poradenská, konzultační a metodická činnost stále patří k nejvíce využívaným službám, využilo ji 84 % obsluhovaných knihoven (do procentuálního vyjádření nejsou započítány knihovny obslužené VKOL).

Meziročně došlo k mírnému poklesu v počtu obslužených knihoven, v roce 2020 bylo obsluženo o 4 knihoven méně. I přes pokles obslužených knihoven bylo poskytnuto o 295 konzultací více. Naopak metodické návštěvy patří mezi služby, kterých se výrazně dotkla nařízení vlády ČR a epidemiologická situace. Metodické návštěvy musely být často omezeny nebo zcela rušeny, metodických návštěv se uskutečnilo o 87 méně než v roce 2019. Na obou číslech můžeme vidět, že osobní kontakt v knihovnách byl nahrazen telefonickými a mailovými konzultacemi a dotazy.

Poradenská a konzultační činnost se nejčastěji zaměřuje na pomoc při zpracování grantových žádostí, ovládání knihovních systémů Clavius, Claviu REKS a Tritius, vedení výpůjčního protokolu, zpracování statistických výkazů. Konzultace se

často týkají i výkonu regionálních funkcí. Knihovníci také konzultují s metodiky soutěž Vesnice roku a přípravu knihovny na návštěvu hodnotící komise. V tomto roce byly často tématem konzultací dotazy a informace k opatřením v rámci pandemie COVID-19.

Tab. 4: Porovnání konzultační a metodické činnosti

Region	Počet obslužených knihoven		Počet konzultací		Počet metodických návštěv	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	59	43	127	185	92	32
Jeseník	23	23	80	79	32	9
Prostějov	71	85	271	186	223	207
Olomouc	130	128	1427	1703	309	319
Přerov	58	58	58	62	49	54
Hranice	31	31	82	79	29	32
Lipník	31	31	37	83	29	23
Celkem bez VKOL	403	399	2082	2377	763	676
VKOL	202	150	185	197	17	15
Celkem s VKOL	--	--	2267	2574	780	691

4.2. Statistika knihovnických činností

Sběr statistických dat za rok 2020 v kraji proběhl bez problémů. Data jsou zpracovávána v programu STAT Excel, který je pro všechny regiony nakupován a placen centrálně Vědeckou knihovnou v Olomouci.

Statistická data knihovny dále využívají při své práci a plánování. S výsledky seznamují zřizovatele knihoven.

4.3. Vzdělávání knihovníků v kraji

Vzdělávání knihovníků patří k nejvíce zasaženým službám v rámci regionálních služeb. Počet vzdělávacích akcí značně poklesl, některé pověřené knihovny neuskutečnily žádnou vzdělávací akci, některé nestihly zrealizovat všechny naplánované. I krajská knihovna zorganizovala méně vzdělávacích akcí oproti jiným letům. Většina seminářů z jara byla ve VKOL přesunuta na podzim a některá školení musela být připravena online.

V průběhu roku 2020 měli knihovníci možnost navštívit v Olomouckém kraji pouze 19 vzdělávacích akcí. Této možnosti využilo 253 knihovníků z 21 knihoven, ve

VKOL pak z 85 knihoven. Službu využilo pouze 17 % obsluhovaných knihoven (procenta vypočítána z počtu knihoven obslužených VKOL).

Krajské vzdělávací centrum při plánování odborného vzdělávání vychází z Koncepce k zajištění výkonu regionálních funkcí v Olomouckém kraji v letech 2017–2020, ale také z výsledků evaluačních dotazníků. Ty jsou zasílány účastníkům po každé vzdělávací akci. Sestavování vzdělávacího plánu probíhá ve spolupráci s pověřenými knihovnami a na základě aktuálních požadavků zaměstnavatelů, ale i zaměstnanců, s přihlédnutím k vývoji trendů v oboru knihovnictví a informačních služeb. Knihovníkům je také k dispozici dotazník na webu VKOL, kam mohou posílat své náměty na vzdělávací akce.

Krajská knihovna ve spolupráci s Moravskou zemskou knihovnou otevřela dva běhy E-learningového knihovnického kurzu. Kurz v rozsahu 80 hodin obsahoval 15 modulů, z nichž každý byl zakončen testem nebo praktickým úkolem. Kurz je plně tutorovaný odborníky VKOL. Jarní i podzimní běh úspěšně absolvovalo 47 účastníků, kterým bylo vydáno osvědčení o absolvování.

V roce 2020 Vědecká knihovna v Olomouci realizovala tyto vzdělávací akce:

- konference **Bookstart - s knížkou do života** - Mgr. Helena Dlouhá, Doc. PhDr. Martina Fasnerová, PhD., Mgr. Lubomír Smékal, Simona Ryšavá
- **Knihovny právě teď** - Mgr. Roman Giebisch, PhD., Mgr. Zdeňka Daňková
- **Duševně nemocní mezi námi** - Mgr. et Ing. Soňa Plháková
- **Mediální výchova 21. století pro knihovníky** - Mgr. Vanda Vaníčková, PhD.
- **Česká recepce německojazyčné beletrie po roce 2010** - Mgr. Jitka Nešporová (online)
- **Vzdělávání na dálku: příležitosti a limity ...** - PhDr. Petr Škyřík, PhD. (online)

V rámci dotačního programu VISK 2 byly v projektu Vzdělávání knihovníků Olomouckého kraje uskutečněny 4 kurzy, některé z nich se musely konat online.

- **ICT bezpečnost - zálohování, mazání a obnova dat** - Mgr. Jiří Zápál, PhD.
- **Knihovna, škola a informační vzdělávání** - Mgr. Pavlína Mazáčová, PhD.
- **Ochrana a bezpečí na internetu** - PhDr. Pavla Vizváry, PhD. (online)
- **Jak vytvářet dotazníky pro knihovny** - PhDr. Pavla Vizváry, PhD. (online)

Vědecká knihovna v Olomouci uspořádala celkem 12 vzdělávacích akcí v rozsahu 43 hodin (zde není započítán 80 hodin e-learningové knihovnického kurzu), kterých se zúčastnilo 198 knihovníků z 85 knihoven.

V regionech evidujeme tato školení:

- **Vzdělávací seminář pro knihovny regionu Šumpersko**, Městská knihovna T. G. Masaryka Šumperk

- Individuální školení katalogizace, Městská knihovna Prostějov
- Školení použití výpůjčního protokolu v systému Clavius, Městská knihovna Prostějov

Bohužel pověřené knihovny musely zrušit i naplánované vzdělávací zájezdy do knihoven, v tomto roce se nepodařilo zrealizovat ani jeden. V roce 2020 měly knihovny v plánu navštívit knihovny v Bruntále, Rýmařově a Jeseníku.

4.3.1. Porady

I u porad došlo k výraznému meziročnímu propadu, bylo obsluženo o 71 knihoven méně, porad se konalo o 9 méně a zúčastnilo se jich o 141 méně knihovníků. V roce 2020 se tedy konalo 22 porad, kterých se zúčastnilo 208 knihovníků ze 154 knihoven, což je 32,63 % z celkového počtu obsluhovaných knihoven. Pověřené knihovny připravují porady jak pro profesionální knihovníky, tak aktivity pro neprofesionální knihovníky. Již tak komplikovaná situace s účastí neprofesionálních knihovníků z menších knihoven na poradách se v roce 2020 vlivem pandemie ještě více ztížila. Právě na neúčast těchto kolegů na poradách si pověřené knihovny v minulých letech stěžovaly, knihovníci z malých knihoven jsou často v produktivním věku a v době konání porad jsou v zaměstnání nebo ve škole.

Jednu poradou pak zorganizovala na podzim pro své pověřené knihovny Vědecká knihovna v Olomouci. Porada, která se měla konat na jaře, byla nahrazena seminářem pro ředitele a metodiky - Knihovny právě teď. Seminář se věnoval aktuální situaci knihoven, tomu jak si během pandemie v knihovnách poradili. Některé pověřené knihovny mají problém s účastí knihovníků z menších neprofesionálních knihoven na těchto poradách, jelikož ti jsou často v produktivním věku a v době konání porad jsou v zaměstnání nebo ve škole.

Tab. 5: Porovnání poradenské činnosti

Region	Počet obslužených knihoven		Počet akcí		Počet účastníků	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	59	55	9	6	75	77
Jeseník	19	6	5	2	33	7
Prostějov	23	0	2	0	53	0
Olomouc	8	8	2	2	23	26
Přerov	58	58	6	5	87	50
Hranice	29	9	5	4	36	27
Lipník	29	18	6	3	42	21
Celkem	225	154	31	22	349	208

Městská knihovna v Přerově již tradičně zorganizovala pracovní schůzku se starosty obcí zařazených do střediska Přerov, na které byli přítomní zástupci zřizovatelů knihoven seznámeni s vyhodnocením výkonu regionálních funkcí za rok 2019. Zároveň

byly představeny plány a činnosti výkonu RF na rok 2020. Setkání se zúčastnil i zástupce Vědecké knihovny v Olomouci, který předal přítomným aktuální informace k soutěži Nejlepší venkovský knihovník Olomouckého kraje a přiblížil zástupcům obcí dotační Program na podporu pořízení drobného majetku v oblasti kultury v Olomouckém kraji.

4.4. Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce

Stav výměnného fondu k 31. 12. 2020 činil 226 101 knihovních jednotek. Meziroční přírůstek 13 921 je téměř stejný jako v roce předešlém, nakoupeno bylo o 9 jednotek více. V nákupu knihovních jednotek do výměnných souborů se tedy omezení související s pandemií COVID-19 nijak neprojevilo. Výměnné soubory už nejsou jen knihy, ale řada knihoven nakupuje již i stolní hry nebo zvukové knihy.

Výrazně více než v roce 2019 se však ve výměnných souborech vyřazovalo, celkem bylo vyřazeno 9 762 knihovních jednotek, to je o 5 563 jednotek více. V počtu vyřazených jednotek jsou mezi jednotlivými regiony výrazné rozdíly. Nejvíce se vyřazovalo v regionu Olomouc a Lipník, kde proběhla ve střediscích Brodek a Hustopeče aktualizace výměnného fondu. Od začátku fungování regionálních funkcí v těchto střediscích knihy vyřazovány nebyly. Bylo tedy nutné vyřadit knihy zastaralé a opotřebované.

Ve středisku Olomouc se pokračovalo v darování knih starších roku 2012, což znamenalo jejich revizi, přeznačení vlastnického razítka, přelepení označení VF, sepsání a zúřadování darovací smlouvy.

V roce 2020 bylo v přepočtu na každou obsluhovanou knihovnu nakoupeno 29,49 nových knihovních jednotek, u obslužených knihoven to je 34,37 nových knihovních jednotek. Každá obslužená knihovna měla pro své uživatele k dispozici průměrně 558,27 knihovních jednotek.

Tab. 6: Stav výměnného fondu, přírůstek, úbytek

Region	Stav výměnného fondu		Roční přírůstek výměnného fondu		Roční úbytek výměnného fondu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	34 796	35 098	2 817	2 681	349	225
Jeseník	10 002	10 501	670	499	115	0
Prostějov	54 663	56 635	2 407	1 990	316	18
Olomouc	43 929	44 543	4 323	4 369	2 235	3 755
Přerov	35 720	36 508	1 608	1 868	534	1 080
Hranice	25 280	25 716	1 098	1 170	23	194
Lipník	20 246	17 100	994	1 344	627	4 490
Celkem	224 636	226 101	13 912	13 921	4 199	9 762

4.4.1. Cirkulace výměnných souborů

Možnost získat soubor knih z výměnných fondů využilo 405 knihoven, což je 85,81 %. Obslouženo bylo o 21 knihoven méně než v předešlém roce, propad o 24 knihoven je v regionu Prostějov, v jiných regionech se počet knihoven výrazně nemění, mírný nárůst je v regionu Šumperk.

Do jedné obsloužené knihovny bylo v roce 2020 průměrně dodáno v souborech 290,50 knihovních jednotek.

Knihovny si zapůjčily 2 313 souborů, tedy o 70 souborů méně než v roce 2019. A i když poklesl počet souborů, počet svazků v souborech se zvýšil o 5 352 knihovních jednotek. Každá obsloužená knihovna si odebrala v průměru 5,71 souborů. Do jednoho souboru bylo zařazeno v průměru 50,87 svazků.

Tab. 7: Cirkulační činnost v letech 2019 a 2020

Region	Počet obslužených knihoven		Počet expedovaných souborů		Počet KJ v souborech	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	78	83	540	626	15 601	25 432
Jeseník	20	20	520	417	4 785	4 117
Prostějov	88	64	189	128	11 896	8 571
Olomouc	124	123	372	369	43 929	44 543
Přerov	57	56	137	144	19 572	19 726
Hranice	30	30	254	253	3 936	3 913
Lipník	29	29	371	376	12 582	11 351
Celkem	426	405	2 383	2 313	112 301	117 653

Tab. 8: Průměrný počet dodaných knih v rámci cirkulační činnosti

Region	Průměrný počet KJ na 1 obslouženou knihovnu		Průměrný počet KJ v jednom cirkulačním souboru	
	2019	2020	2019	2020
Šumperk	200,01	306,41	28,89	40,63
Jeseník	239,25	205,85	9,2	9,87
Prostějov	135,18	133,92	62,94	66,96
Olomouc	354,27	362,14	118,09	120,71
Přerov	343,37	352,25	142,86	136,99
Hranice	131,2	130,43	15,50	15,47
Lipník	433,86	391,41	33,91	30,19
Celkem	263,62	290,50	47,13	50,87

4.4.2. Nákup a zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Nákup a zpracování knihovního fondu, který je zakoupen z prostředků obcí je prováděn na základě smluv uzavřených mezi zřizovateli knihoven a knihovnou pověřenou výkonem regionálních funkcí. V některých regionech Olomouckého kraje je nákup knih za vlastní prostředky zakotven ve smlouvách (Šumperk, Přerov, Hranice). Knihy jsou díky množstevnímu rabatu nakupovány hospodárně.

Nákupem knihovního fondu, který finančně zajišťují zřizovatelé knihoven bylo obsluženo 170 knihoven, to je 36,02 % obsluhovaných knihoven. V roce 2020 bylo obsluženo o 13 knihoven méně než v roce 2019 a nakoupeno o 674 knihovních jednotek méně oproti roku 2019. Je to již několikátý rok za sebou, kdy zájem o tuto službu klesá. Na klesající zájem o tuto službu upozorňuje i Knihovna města Olomouce. Obce si knihy vybírají raději samy, následně je pak posílají ke zpracování do pověřené knihovny. Jako důvod nižšího zájmu udává KMO jak kvalitní výměnné fondy, které dostačují poptávce po novinkách, tak slevy z cen knih, které jsou dnes nabízeny i menším knihovnám.

Z prostředků obcí se knihy do výměnného fondu nakupují v regionu Hranice, konkrétně středisko Kojetín.

Tuto regionální službu vykonávaly všechny pověřené knihovny, avšak rozsah takto obslužených knihoven se v jednotlivých regionech značně liší. Vysoké procento obslužených knihoven mají knihovny Šumperk, Jeseník, Přerov a Lipník.

Tab. 9: Nákup knih do kmenových fondů z prostředků obcí v rámci služeb RF

Region	Počet obslužených knihoven		Počet nakoupených KJ z prostředků obcí		% obslužených knihoven z celkového počtu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	66	61	3 173	2 934	72,53	67,03
Jeseník	19	14	1 171	1 135	82,61	60,87
Prostějov	5	0	105	0	4,55	0
Olomouc	19	17	563	499	14,62	13,28
Přerov	35	46	1 656	1 721	60,34	79,31
Hranice	12	8	554	461	38,71	25,81
Lipník	27	24	723	521	87,10	77,42
Celkem	183	170	7 945	7 271	38,61	36,02

Zpracování knih nakoupených z vlastních rozpočtů obcí je realizováno v jednotlivých regionech odlišně. Někde obce hradí i zpracování těchto svazků, jinde je zpracování hrazeno z dotace na RF v Olomouckém kraji, v některých regionech si obecní knihovny knihy obalují nebo si zajišťují dopravu.

Do zpracovaných svazků jsou zahrnovány i dary od čtenářů, které chtějí knihovny zařadit do fondu, a samozřejmě knihy, které si daná knihovna nakoupila sama.

Tab. 10: Počet knihoven využívajících službu zpracování knih nakoupených z prostředků obcí

Region	Počet obslužených knihoven		Počet zpracovaných KJ		% obslužených knihoven z celkového počtu	
	2019	2020	2019	2020	2019	2020
Šumperk	68	74	3 633	4 493	74,73	81,32
Jeseník	19	17	1 647	1 604	82,61	73,91
Prostějov	5	6	105	189	4,55	5,45
Olomouc	71	63	7 831	3 095	54,62	49,22
Přerov	46	46	2 207	2 352	79,31	79,31
Hranice	12	8	554	461	38,71	25,81
Lipník	28	25	751	548	90,32	80,65
Celkem	249	239	16 728	12 742	52,53	50,64

Počet knihoven neustále mírně klesá, poklesy nejsou vysoké, ale v posledních letech vždy pár knihoven ubude, v roce 2020 je jich o 10 méně. Výraznější pokles je ale vidět v počtu zpracovaných jednotek, těch je o 3 986 méně, největší pokles je v regionu Olomouc.

5. Podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit

V prosinci 2019 byl vydán aktualizovaný Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území ČR, kde byla vymezena nová služba poskytovaná obsluhovaným knihovnám – podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit. Cílem je podpora transformace knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí.

Náplní této služby je metodická, případně praktická pomoc při pořádání vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit, které přispívají k rozvoji společenského a kulturního života v obci. Je podporována spolupráce se školami, spolky a dalšími subjekty v místě. Pro obsluhované knihovny mohou být připraveny ukázky moderních vzdělávacích aktivit, prezentace příkladů dobré praxe v pověřené knihovně.

V prvním roce, kdy byla tato nová služba zavedena, vykazala pouze Knihovna města Olomouce tyto aktivity pro obsluhované knihovny. I ta však upozorňuje, že právě kvůli pandemii a vládním nařízením proběhly v roce 2020 pouze dvě aktivity.

6. Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu

Revize knihoven v Olomouckém kraji jsou prováděny na základě plánu revizí, tak jak stanovuje zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování knihovnických a informačních služeb (tzv. knihovní zákon). Knihovnám je při revizích nabízena jak pomoc metodická, tak i praktická.

Počet revidovaných svazků se z povahy služby každoročně liší. V roce 2020 bylo v Olomouckém kraji zrevidováno 308 753 KJ ze 98 knihoven. V některých regionech došlo z důvodů nařízení vlády k odložení revizí na další rok.

7. Nejlepší venkovský knihovník Olomouckého kraje 2020

22. září 2020 se uskutečnilo Setkání knihovníků Olomouckého kraje, na kterém byla předána ocenění Nejlepší venkovský knihovník Olomouckého kraje. Poprvé s pozměněným názvem a upravenými pravidly. V předchozích letech mohli být nominováni pouze neprofesionální knihovníci, tedy ti s úvazkem nižším než 15 hodin týdně. V roce 2020 došlo ke změně, která umožnila nominaci knihovníků i z o něco větších, ale stále ještě venkovských knihoven (do 1 pracovního úvazku).

Změna nastala i ve způsobu hodnocení. Zachováno zůstalo bodové ohodnocení odbornou komisí, nově však komise osobně navštívila v knihovnách 5 nejlépe ohodnocených knihovnic a na základě osobní návštěvy byly vybrány 3 nejlepší knihovnice.

1. místo: Lenka Drechslerová z Obecní knihovny v Rapotíně
2. místo: Kateřina Trundová z knihovny v Protivanově
3. místo: Libuše Veselková z knihovny v Medlově

8. Závěr

Rok 2020 byl pro knihovny velmi náročný, knihovny musely rychle reagovat na vládní nařízení. Knihovny byly část roku zcela zavřeny, při uvolňování mohli půjčovat omezeně některé služby nemohly nabízet vůbec. Často byly knihovny oslabeny personálně, kdy knihovníci museli po dobu uzavření škola a školek pečovat o malé děti, někteří pracovníci onemocněli nebo byli v nařízené karanténě. Nebyl to lehký rok. Řada knihoven však dokázala velmi rychle reagovat a své služby přizpůsobit vládním nařízením. Knihovny se naučily některé své aktivity přenést do online prostředí, za pochodu se učily nové postupy a metody.

Avšak i v roce 2020 se řada knihoven v kraji zrekonstruovala nebo přestěhovala do nových prostor. Je potěšující, že každý rok přibývají opravené a zrekonstruované knihovny. Knihovny a jejich zřizovatelé se také naučily využívat pro tyto účely dotační programy Olomouckého kraje.

Masarykova knihovna Brodek u Přerova oslavila 100 let výročí od založení knihovny. K výročí byla ve spolupráci s přerovským Muzeem Komenského připravena výstava o historii knihovny.

Dobrou zprávou je také umístění Městské knihovny T. G. Masaryka Šumperk v soutěži Městská knihovna roku 2020, kde se knihovna umístila na druhém místě.

Na závěr je třeba poděkovat všem pověřeným i střediskovým knihovnám, jejich metodikům a ředitelům, kteří se věnují právě výkonu regionálních funkcí. Dík patří i všem dobrým a nadšeným knihovníkům z Olomouckého kraje, o to víc, že je za námi náročný rok a před námi další nejisté měsíce roku 2021.

Tab 11: Frekvence jednotlivých regionálních funkcí, porovnání dle počtu obslužených knihoven

Region	Počet obs. knihoven (bez PK)	Počet knihoven obslužených regionálními funkcemi v Ol. kraji (uváděno bez VKOL)						
		Poradenství, konzultace	Vzdělávání semináře	Porady	Revize a aktualizace KF	Nákup KF z prostř. obcí	Zpracování KF z prostř. obcí	Cirkulace VF
Šumperk	91	43	16	55	24	61	74	83
Jeseník	23	23	0	6	3	14	17	20
Prostějov	110	85	4	0	12	0	6	64
Olomouc	128	128	1	8	67	17	63	123
Přerov	58	58	0	58	10	46	46	56
Hranice	31	31	0	9	14	8	8	30
Lipník n./B.	31	31	0	18	7	24	25	29
Celkem	472	399	21	154	137	170	239	405
V %	100,00	84,53	4,45	32,63	29,03	36,02	50,64	85,81

Zpracovala: Mgr. Olga Macháčková
Březen 2021

Příloha: Výkaz výkonu RF, sumář za Olomoucký kraj

0	Statistický výkaz výkonu regionálních funkcí	rok 2020
1	Kraj	Olomoucký
2	Název knihovny (v krajském sumáři počet PK)	sumář
3	Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce	20,43
4	Počet obsluhovaných knihoven	479
5	Poradenská a konzultační činnost	
6	počet obslužených knihoven	549
7	počet poskytnutých konzultací	2 574
8	počet metodických návštěv	691
9	Statistika knihovnických činností Kult (MK) 12 - 01	
10	počet obslužených knihoven	479
11	počet zpracovaných statistických výkazů	370
12	Vzdělávání knihovníků, semináře	
13	počet obslužených knihoven	106
14	počet všech vzdělávacích akcí	19
15	z toho (z ř. 14): počet akcí v rámci RF	17
16	z toho (z ř. 15): počet akcí na podporu vzd., kult. a komunitních aktivit	2
17	počet všech účastníků	253
18	z toho (z ř. 17): počet účastníků akcí v rámci RF	239
19	z toho (z ř.18): počet účastníků akcí na podporu vzd., kult. a komunitních aktivit	38
20	počet všech vyučovacích hodin	55
21	z toho (z ř. 20): počet vyučovacích hodin v rámci RF	51
22	z toho (z ř. 21): počet vyučovacích hodin na podporu vzd., kult. a komunitních aktivit	7
23	Porady	
24	počet obslužených knihoven	161
25	počet akcí	23
26	počet účastníků	223

27	Praktická podpora vzd., Kult. komunitních aktivit	
28	Počet obslužených knihoven	2
29	Počet akcí, zásahů	2
30	Pomoc při revizi a aktualizaci KF	
31	počet obslužených knihoven	137
32	z toho počet revidovaných knihoven	98
33	počet revidovaných knihovnických jednotek	308 753
34	Nákup KF z prostředků provozovatelů (obcí) do vlastních KF	
35	počet obslužených knihoven	170
36	počet nakoupených knihovnických jednotek	7 271
37	Zpracování KF z prostředků provozovatelů (obcí) vlastních KF	
38	počet obslužených knihoven	239
39	počet zpracovaných knihovnických jednotek	12 742
40	Výměnný fond (v knihovnických jednotkách)	
41	stav výměnného fondu k 31.12. 2020	226 101
42	roční přírůstek VF	13 921
43	roční úbytek VF	9 762
44	z ř. 42 zakoupeno z finančních prostředků kraje na regionální funkce	12 989
45	z ř. 42 zakoupeno z finančních prostředků obce	851
46	z ř. 42 z zakoupeno z finančních prostředků dalších zdrojů	81
47	Cirkulace VF	
48	počet obslužených knihoven	405
49	počet expedovaných souborů	2 313
50	počet svazků v souborech	117 653
51	Servis automatizovaného knihovního systému	
52	počet knihoven, pro které pověřená knihovna zajišťuje podporu automatizovaného systému	162

53	počet akcí, zásahů	162
54	Doprava v rámci výkonu RF	
55	počet obslužených knihoven	399
56	počet ujetých km	12 795
57	Výkaz financování regionálních funkcí knihoven	
58	(pouze z finančních prostředků kraje)	
59	Kraj	
60	Název knihovny	
61	Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	2 999 396,70
62	z toho : nákup knihovního fondu	2 829 320,65
63	Spotřeba energie (číslo účtu 502)	45 349,07
64	Opravy a udržování (číslo účtu 511)	0,00
65	Cestovné (číslo účtu 512)	40 115,00
66	Ostatní služby (číslo účtu 518)	2 071 845,50
67	z toho : doprava	220 973,85
68	z toho : servis AKS	228 954,87
69	z toho : nákup licence na el. zdroje	0,00
70	z toho : nákup knihovnických služeb	1 531 626,54
71	Mzdové náklady (číslo účtu 521)	5 620 679,74
72	z toho : platy zaměstnanců	5 340 622,74
73	z toho : ostatní osobní náklady	174 317,00
74	Zákonné sociální pojištění (číslo účtu 524)	1 824 251,08
75	Sociální náklady (zákonné a jiné s.n.) (číslo účtu 527 a 528)	147 951,55
76	Jiné ostatní náklady (číslo účtu 549)	0,00
77	Ostatní provozní náklady (neuveďeny v ř. 61, 63 - 66, 71, 74 -76)	72 411,36
78	Provozní náklady celkem (součet ř. 61, 63 - 66, 71, 74 - 77)	12 822 000,00

79	Investiční náklady	0,00
80	Náklady celkem (z krajské dotace) (součet ř. 78 a 79)	12 822 000,00
81		
82	Přidělená dotace (krajská)	12 822 000,00
83	Vráceno	0,00
84		
85		
86		
87		
88	Financování regionálních funkcí z jiných zdrojů (vlastní	Rok 2020
89	prostředky knihovny, obce, další zdroje, sponzorské dary)	
90	Náklady za rok	
91	Spotřeba materiálu (číslo účtu 501)	92 760,92
92	z toho: na nákup knihovního fondu*	71 982,78
93	Mzdové náklady (číslo účtu 521)	54 743,00
94	z toho : platy zaměstnanců	54 743,00
95	z toho: ostatní osobní náklady	0,00
96	Zákonné sociální a zdravotní pojištění (číslo účtu 524)	23 553,00
97	Ostatní provozní náklady (neuvedené v ř. 91, 93, 96)	60 139,89
98	Provozní náklady celkem (součet ř. 91, 93,96,97)	231 196,81
99	Investiční náklady	0,00
100	Náklady celkem (součet ř. 98 + 99)	231 196,81
101		
102	Finanční prostředky obcí na fond knihoven a jeho zpracování**	1 503 407,52
103	Na nákup (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostř.obcí)	1 468 590,52
104	Na zpracování (stálého) knihovního fondu pro knihovny (z prostř.obcí)	34 817,00

105		
106	Další finanční podpora knihoven z krajského rozpočtu	Rok 2020
107	(mimo prostředky určené na RF)***	
108	Celkové částky, které knihovny získaly v roce 2019	22 000,00
109	Z krajských grantových programů určených nejen knihovnám	22 000,00
110	Z krajských grantových programů určených výhradně knihovnám	0,00
111		
112	Podíl obcí na nákupu výměnného fondu ****	
113	Počet obcí přispívajících na nákup výměnného fondu	10
114	Částka poskytnutá na výměnný fond (za přispívající obce celkem)	139 926,20